

Л.С. СЕЛИВЕРСТОВА,
д.е.н., доцент, проф. каф. фінансів КНТЕУ
О.М. ПАРХАЦЬКА,
аспірант

Тенденції розвитку вітчизняних суб'єктів господарювання

У статті розглянуто тенденції розвитку вітчизняних суб'єктів господарювання, зокрема проаналізовано динаміку кількості суб'єктів господарювання та визначено основні проблеми функціонування підприємницького сектору в Україні.

Ключові слова: суб'єкти господарювання, тенденції розвитку, проблеми функціонування, підприємництво, економіка.

Л.С. СЕЛИВЕРСТОВА,
д.э.н., доцент, проф. каф. финансов КНТЕУ
О.Н. ПАРХАЦКАЯ,
аспирант

Тенденции развития отечественных субъектов хозяйствования

В статье рассмотрены тенденции развития отечественных субъектов хозяйствования, в частности проанализирована динамика количества субъектов хозяйствования и определены основные проблемы функционирования предпринимательского сектора в Украине.

Ключевые слова: субъекты хозяйствования, тенденции развития, проблемы функционирования, предпринимательство, экономика.

L. SELIVERSTOVA,
Ph.D., Assoc., Prof. dep. of finance KNTEU
O. PARHACKA,
postgraduate

Trends of development of domestic subjects of entrepreneurship

In the article the tendencies of development of domestic business entities are considered, in particular, the dynamics of the number of subjects of management is analyzed and the main problems of functioning of the entrepreneurial sector in Ukraine are determined.

Key words: business entities, development tendencies, problems of functioning, entrepreneurship, economics.

Постановка завдання. Підприємництво відіграє важливу роль в розвитку економіки кожної держави, виконуючи ряд функцій, як економічного, так і соціального характеру. Економічна роль підприємства полягає мобілізації фінансових і виробничих ресурсів населення, сприянні розвитку конкуренції, прискоренні науково–технічного прогресу, забезпеченні поповнення державного і місцевого бюджету за рахунок надходжень від податків та зборів тощо. У соціальному значенні підприємництво сприяє створенню нових робочих місць, забезпечує ринок потрібними товарами та послугами, намагаючись найповніше задовольнити потреби населення. Воно відіграє визначальну роль в соціально–економічному прогресі будь–якої країни світу [1, с.29].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Закордонні дослідження у сфері підприємництва беруть початок з XVII століття. Найбільш значними є напрацювання, що таких відомих вчених, як С. Брю, М. Вебер, В. Зомбарт, Р. Кантільйон, К. Макконнелл, Ж.Д. Сей, А. Сміт, Д. Рікардо, А. Маршалл, Й. Шумпетер тощо.

Питання розвитку підприємництва є об'єктом дослідження також багатьох вітчизняних вчених економістів, зокрема О. Барановського, З. Варналія, А. Виноградської, Л. Воротіної, А. Кисельова, Ю. Клочка, Л. Мельника, С. Мочерного, Ю. Ніколенка, Є. Панченка, В. Сизоненка, С. Соболя, А. Чухна та інших. Вітчизняні економісти досліджували, перш за все, загрози і перспек-

тиви розвитку підприємництва у трансформаційний період.

Метою статті є дослідження сучасних тенденцій розвитку суб'єктів господарювання та виявлення проблем їх розвитку в Україні.

Виклад основного матеріалу. Розвиток підприємництва є однією з найважливіших сучасних ознак ринкової економіки і основною передумовою розвитку національної економіки будь-якої країни світу, незалежно від рівня її розвитку. Діяльність суб'єктів господарювання є індикатором національної економіки, показником її розвитку. Від того на скільки активна діяльність суб'єктів господарювання в країні залежить економічна діяльність і розвиток самої держави.

Процес ринкової трансформації економіки України об'єктивно супроводжується виникненням і поширенням підприємництва як головного структуроутворюючого елементу ринкового середовища. Підприємницький сектор створює сприятливі умови для становлення реальних ринкових економічних відносин, реалізації прав власності, розвитку особистої ініціативи, активізації економічних інтересів.

Призначення суб'єкта господарювання в економіці країни – бути основним джерелом доходу його власників [1; 2; 3], вважають одні автори, інші [4; 5] – що воно є головним структуроутворюючим елементом економіки. Однак роль суб'єкта господарювання в економіці є ширшою, а питання щодо результатів реалізації підприємницької діяльності у національній економіці, складніше. Не всі суб'єкти господарювання є суб'єктами підприємництва (наприклад, некомерційні підприємства). Тобто до підприємництва належить лише комерційна господарська діяльність.

При визначенні суб'єкта господарювання мета отримання прибутку не є визначальною, відповідно, господарювання може мати як комерційний, так і некомерційний характер. Не варто отожднювати поняття «суб'єкти господарювання» і «суб'єкти підприємництва» [6, с. 197].

Види суб'єктів господарювання наведено в ч. 2 ст. 55 Господарського кодексу України, де зазначено, що суб'єктами господарювання є:

1) господарські організації – юридичні особи, створені відповідно до Цивільного кодексу України, державні, комунальні та інші підприємства, створені відповідно до Господарського кодексу України, а також інші юридичні особи, які здій-

снюють господарську діяльність та зареєстровані в установленому законом порядку;

2) громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані відповідно до закону як підприємці;

3) філії, представництва, інші відокремлені підрозділи господарських організацій (структурні одиниці), створені ними для здійснення господарської діяльності [7].

Отже, суб'єкти господарювання становлять три відносно відокремлені групи:

1) юридичні особи – суб'єкти господарювання;

2) фізичні особи – громадяни України, іноземці та особи без громадянства;

3) відокремлені підрозділи господарських організацій, насамперед філії та представництва.

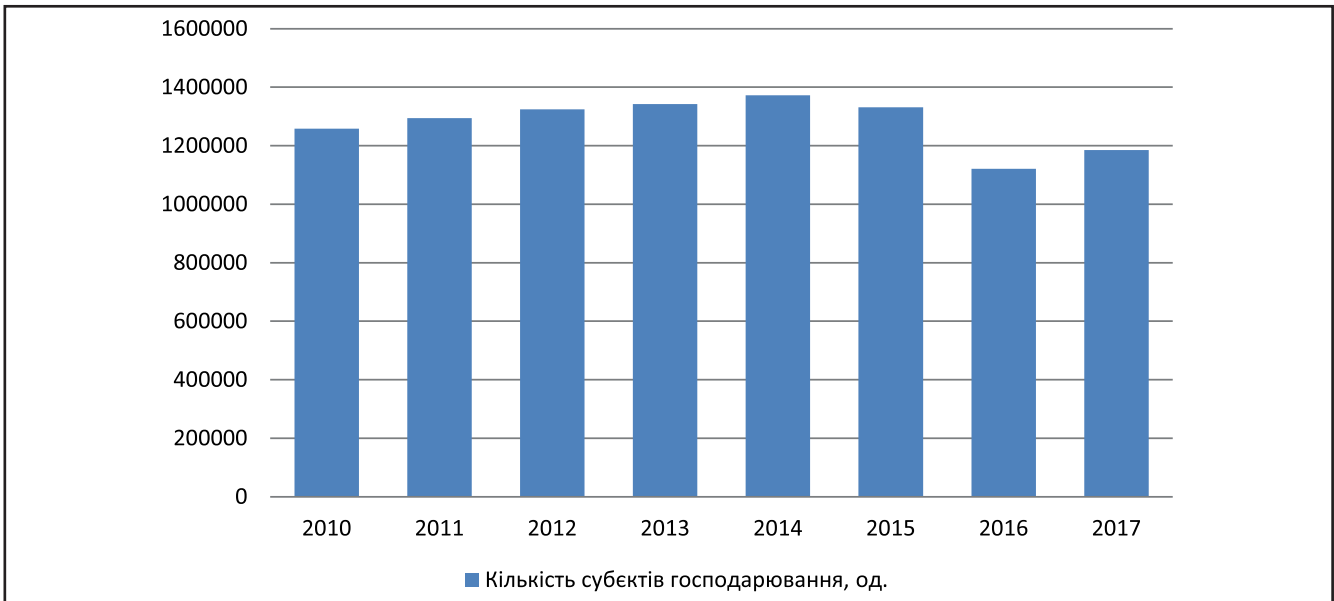
Динаміку кількості суб'єктів господарювання України за 2010–2017 роки наведено на рисунку.

Аналіз наявного стану динаміки кількості суб'єктів господарювання України дає змогу стверджувати, що нестабільність політичного середовища наносить відчутну шкоду економічному розвитку нашої країни. Підприємство, у першу чергу, реагує на негативний вплив дестабілізаційних факторів. Така реакція найчастіше знаходить своє вираження у формі скорочення кількості суб'єктів господарювання приватного сектору, зниження обсягу виробництва та чисельності працюючих.

Так, період з 2010 по 2013 роки характеризується тенденцією зростання кількості суб'єктів господарювання. Протягом останніх п'яти років відзначаються зміни у структурі суб'єктів Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України (ЄДРПОУ). Так, за зазначений період відбулося зменшення загальної кількості суб'єктів ЄДРПОУ. Зокрема, станом на 1 січня 2013 року у порівнянні із 2013 роком кількість суб'єктів господарювання зменшилась на 156710 од.

Тенденція зменшення кількості суб'єктів господарювання спостерігалася з 2014 року по 2016 рік, так на 1.01.2014 року кількість суб'єктів господарювання становила 1372177 од., станом на 1.01.2015 року – 1331230 од, на 01.01.2016 – 1121347 од. За 2016 рік падіння кількості суб'єктів господарювання припинилося і на 1.01.2017 року їх кількість становила 1185071 од.

Сьогодні відбувається процес поступової інтеграції України в європейське співтовариство з

Динаміка кількості суб'єктів господарювання України за 2010–2017 роки, од.

Джерело: побудовано автором за даними [8]

його специфічними жорсткими умовами на ринку, які ставлять проблему виживання перед вітчизняними суб'єктами господарювання. Аналіз динаміки кількості суб'єктів господарювання показує, що сектор підприємництва в Україні перебуває на етапі розвитку і характеризується високим ступенем неефективності. За теперішньої ситуації розвиток бізнесу в Україні повинен стати вирішальним чинником для вдосконалення економічних механізмів: цей напрям потребує ефективною державної підтримки, яка повинна бути спрямована на створення позитивного економічного та правового клімату.

До основних тенденцій розвитку суб'єктів господарювання в Україні доцільно віднести:

- недостатню розвиненість фінансів суб'єктів господарювання та їх незначну частку у ВВП (у рейтингу країн за рівнем захисту прав на приватну власність Україна займає 135 місце з 144, що не може не відобразитись на скороченні тривалості життєвого циклу суб'єктів господарювання);
- збільшення залежності суб'єктів господарювання від зовнішніх джерел фінансування;
- помітне зменшення рентабельності діяльності суб'єктів господарювання та зниження фінансових результатів діяльності, що відбивається на надходженнях до бюджету;
- відсутність внутрішнього попиту на інновації у підприємстві (зокрема, країни ЄС і США вкладають значні кошти у розвиток науково й інтелектуального виробництва);

- низька конкурентоспроможність вітчизняних суб'єктів господарювання (за даними рейтингу легкості ведення бізнесу Doing Business Україна у 2017 році посіла 80 місце з 189 та за за Індексом конкурентоспроможності (Global Competitiveness Index) Україна займає 76 місце з 144);

- низька конкурентоспроможність вітчизняної продукції (спостерігається нарощування імпорту продукції і послуг замість налагодження національного виробництва);

- посилення тінізації економіки;

- недосконалість податкового законодавства.

Проблеми у сфері підприємництва України спостерігаються як на макро, так і на мікрорівні. Деякі з них носять настільки глобальний характер, що їх розв'язання можливе лише у випадку запровадження кардинальних економічних реформ або повної зміни існуючої на сьогодні економічної системи.

Згідно зі «Стратегією сталого розвитку Україна – 2020», прийнятої у 2015 році, визначено найважливіші вектори руху країни вперед, зокрема вектор розвитку передбачає «стійке зростання економіки екологічно невиснажливим способом» [9]. Але на жаль, ефективність діяльності суб'єктів господарювання у 2016–2017 роках не показала стабілізацію темпів економічного зростання, яке, за визначенням Всесвітнього економічного форуму, в середньостроковій перспективі є основою національної конкурентоспроможності.

Вважаємо, що основними напрямками розвитку діяльності суб'єктів господарювання є: ство-

рення сприятливих фінансових передумов для започаткування та здійснення підприємницької діяльності; удосконалення податкового законодавства; забезпечення високого рівня інноваційної діяльності; посилення уваги до інформаційного забезпечення, навчання та підвищення кваліфікації кадрів, згідно сучасних Європейських вимог; зниження тиску з боку контролюючих органів; протидія рейдерству та корупції; надання кредитів для стимулювання експорту; формування інфраструктури, забезпечення державних замовлень і прозоре проведення тендерів; підвищення соціальної відповідальності.

Значні перспективи розвитку підприємництва очікують Україну за умови її вступу в ЄС. Зокрема, до них можна віднести:

- глобалізацію фінансової діяльності, що дає можливість суттєво долати ряд законодавчих обмежень і норм, які існують у межах національних кордонів;
- удосконалення підприємницьких та ринкових форми господарювання;
- створення міжнародних компаній;
- можливість лібералізації торговельно–політичного режиму щодо товарних ринків та ринків послуг, капіталів, а також фондових ринків, що значно знижує рівень митних тарифів, скасовує більшість обмежень;
- вплив зовнішніх глобальних факторів на розвиток національної економіки стане більш потужним, ніж вплив внутрішніх національних факторів розвитку.

За таких умов підприємництво дійсно стане загальнонародним і багатонаціональним, інформованість та формування ефективних комунікацій сприятимуть зменшенню витрат, що зумовлює нові інвестиції, зростання добробуту громадян і підвищення продуктивності праці [10].

Висновки

Виходячи з вище наведеного, можна сказати, що розвиток економіки суб'єктів господарювання в Україні має значні резерви і великі перспективи, адже нема іншого способу станов-

лення і зміцнення держави, окрім розвитку ринкової економіки, яка ґрунтується насамперед на приватному бізнесі, особистій ініціативі, що й дає кожному можливість самореалізації та самоутвердження. Основну роль в усуненні перешкод у подальшому розвитку суб'єктів господарювання повинна відігравати держава

Список використаних джерел

1. Фінанси : навч. посіб. / [Ю.І. Ляшенко, О.Д. Данилов, В.О. Затуренська, В.П. Ходаківська, М.Д. Бєдринець, А.А. Ліхтенштейн] ; за загальною редакцією Ю.І. Ляшенка. – Ірпінь : Національна академія ДПС України, 2004. – 368 с.
2. Кравцова Т. Правова природа державного регулювання підприємницької діяльності / Т. Кравцова // Підприємництво, господарство і право. – 2003. – № 8. – С. 3–6.
3. Кірейцев Г.Г. Фінанси підприємств : навчальний посібник / Кірейцев Г.Г., Виговська Н.Г., Петрук О.М. – Житомир, 2002. – 272 с.
4. Іонін Є.Є. Фінансова аналітика сучасного бізнесу : монографія / Є.Є. Іонін, М. М. Овчинникова; Донец. нац. ун-т, Облік.–фін. ф-т. – Донецьк : ДонНУ, 2012. – 303 с.
5. Єпіфанова І.Ю. Перспективи розвитку інвестиційної діяльності вітчизняних підприємств / І.Ю. Єпіфанова // Вісник Хмельницького національного університету. – 2011. – № 2. – Т. 3. – С. 48–50.
6. Журман С. М. Сутність фінансових посередників та їх основні функції / С. М. Журман // Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. – 2014. – №3. – С. 197–201.
7. Господарський кодекс України від 16.01.2003 року №436)IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=436>15
8. Офіційний сайт статистичної служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
9. Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020»: Указ Президента України від 12.01.2015 р. №5/2015.
10. Суспільні форми організації виробництва [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://readbo\)okz.com/book/1/75.html](http://readbo)okz.com/book/1/75.html)